

Language and Culture Archives

Gä, ë fono na yâ tî Bêafrikâ

authored by

Paul ZIKI, MOEHAMA Elisée, KANAGO Adoum,
KRAMPEL Vincent, TAOSSOUMA Ruth, Phillippe MODOMPTE,
DIMANCHE Boniface, MOZANENA Gaspard, NGAÏDEMONA Philippe,
NAMZOURE Boniface, SANFAMY Michel, DAGNAN Christian,
BANAMBOY Claudine, RENEMANDJI Fidèle, BOUNA-KABA,
MAGBA Dieudonné, PELEKARA Julien and SANGOU Joël

©1992, SIL International.

Text of the individual stories and poems ©1992, the authors.

License

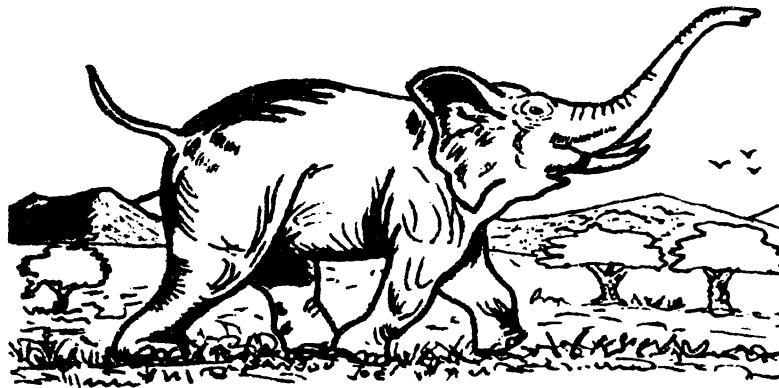
This document is part of the SIL International Language and Culture Archives.
It is shared 'as is' in order to make the content available under a Creative Commons license:

Attribution-NonCommercial-ShareAlike
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>).

More resources are available at: www.sil.org/resources/language-culture-archives.

Gä, ë fono na yâ tî Bêafrîka

walîmo: SANGOU Joël

Wabätängö-Nyama na Wafängö-Yäkä

Paul ZIKI

Mbénî lâ, môlengê tî Gïnalênî ague tî zï kpängäbä na yâ tî yäkä tî babâ tî lo. Töngana lo sï na yâ tî yäkä nî, lo wara mbénî mamâ tî bâgara sô ayeke buba gozo tî babâ tî lo. Bâgara sô ayeke kûngbi âkëkë tî gozo töngana sô doli akûngbi mabôko tî âkëkë.

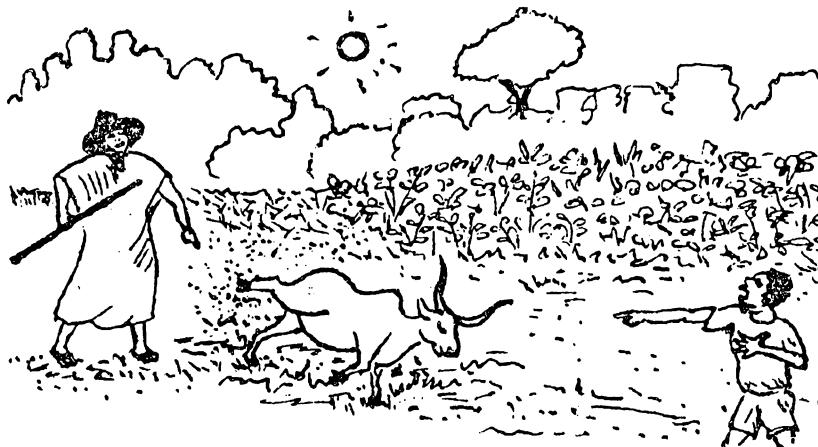
Môlengê nî abi kpoka na zeme sô lo gä na nî na sêse, lo kpë hîo, lo sâla tënë nî na babâ tî lo Gïnalênî. Gï sô lo mä tënë sô, ngonzo agbû lo, lo sûku töngana dâlê. Lo lï na yâ tî da, lo mû ngombe tî lo.

Lo mû lègë tî yäkä gï na lörö. Sô lo sï na yäkä nî, li tî lo akpë. Gozo ôko angbâ na yäkä nî äpe. Ngonzo tî wafängö-yäkä sô akíri ahöndönî. Gbiki asigïgi na terê tî lo. Lo pïka bâgara sô na ngombe sï lo kûi. Lo gä, lo fâ dambâ tî nyama nî, lo kpë lo kîri na ködörö. Lo dutî töngana zo sô asâla mbénî yê tî ngangü äpe.

Na pekô tî lo, kêtê bâgara sô lo fâ lo äpe, ayeke toto. Lo ngoro terê tî mamâ tî lo sô akûi awe. Lo toto ngangü. Toto tî lo asï na mêm tî mbénî kôlî sô alöndö na yäkä tî kîri na ködörö. Lo tene: "Nye laâ asâla sï kêtê nyama sô ayeke toto töngasô? Ngbêre yê sô mbï ngbâ yongôro mbï mä toto tî nyama sô ngbiii mbï sï ge."

Kôlî sô ayê tî hön, lo hön gbä. Kêtê bâgara sô atoto mîngi. Töngasô, lo gä yeke yeke, na hânge tî bâa yê sô asâla nyama nî. Töngana lo dô hölengö kugbë, mo yeke mä toto nî äpe. Sô lo gä ndurü, lo bâa kûâ tî mamâ tî bâgara na sêse. Gï sô lo ngbâ tî ngoro terê tî nyama sô, wabätängö-nyama nî asï. Lê tî lo abe na ngonzo, lo gbû kôlî sô. Lo tene: "Sô bâgara tî mbï Musa. Ngbanga tî nye mo fâ lo?" Atâa sô Siönipäsä atene lo laâ afâ nyama nî äpe sô, atâa sô lo dëbä, Musa amä lo äpe.

Âla papa ngangü, zo tî mä mbâ tî lo ayeke äpe. Wabätängö-nyama nî atene: "Töngana mo fa na mbï zo sô afâ bâgara tî mbï äpe, andâa ayeke gi mo. Fadë mo fûta nyama tî mbï sô. Ë gue na makönzi fadësô."

Pakara Siönipäsä atene: "Kôzonî sî ë gue ë bâa makönzi, zîa ë gue ë hûnda wa tî yäkä sô. Mbï hînga lo."

Gi na pekô tî da tî Gïnalêni, âla bâa dambâ tî bâgara nî sô lo zîa na li tî da nî. Ngonzo agbû Siönipäsä ngangü. Lo sâla tënë ngangü na Musa. Lo yê tî sungba töngana bëkpä. Siönipäsä awara lêgë tî pûsu tënë sô tî bi na li tî Gïnalêni. Mbörörö sô amû singila mîngi na Siönipäsä. Ndâli tî lo, lo wara wafängö-nyama tî lo.

Âlague na tënë nî na makönzi tî fâ yâ nî. Makönzi nî ahûnda na Gïnalêni tî fûta lamânde tî sâki baléûse na okü na pakara Musa. Ndânî ayeke sô wafängö-yäkä nî afâ ngbanga lo-mvenî. Atâa sô yäkä tî lo abuba, lo fûta lamânde.

Töngana yê tî mo abuba, wala mo wara tënë na mbêni zo, fâ ngbanga tî mo-mvenî äpe. Sâla hânge na gängö ndurü na terê tî yê sô mo hînga ndânî nzönî äpe, töngasô äpe, fadë kâmba tî tënë agbû mo sêngê sêngê. Ngâ mo gi ndâ tî tënë kôzonî sî mo fâ ngbanga na li tî ïtä tî mo.

Na Kôdörötî Âbaminga

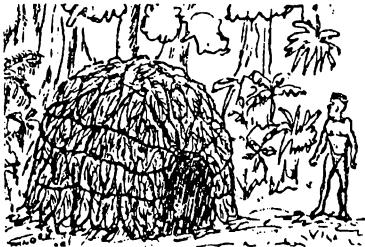
MOEHAMA Elisée

Âbaminga ayeke âzo tî Bêafrîka sô mbïi mä tënë tî âla lêgë mîngi. Atene âla yeke âzo tî yorö. Âla yeke gbîan ka terê tî âla na ânyama ndê ndê. Kôzonî mbeto tî âla ayeke sâra ka mbïi mîngi.

Mbénî lâ mbïi wara päsä tî sî na kôdörö tî âla na mbâgë tî Mbaïkî. Töngana mbïi sî na kêtê kôdörö sô mbïi mä atene âla längö daä, bê tî mbïi asî na ngîâ tî bâa âbaminga na yâ tî kôdörö nî, me âzo atene na mbïi, âla längö taâ na yâ tî gbakô.

Bê tî mbïi na döngö nî, mbïi hûnda mbénî môlengê tî gue na mbïi na ndo sô âla längö daä. Na pekônî sô ë tambûla ngbiii na mbénî kêtê lêgë na yâ tî gbakô sô alë mîngi, ë tingbi na âmbénî kêtê kêtê da. Âda nî akpa gïi da tî âkôndo wala tî ângäsa. Môlengê nî atene: "Mbénî kôdörö tî âla laâ."

Lê tî mbïi angbâ na ndö tî âkêtê da sô. Âla leke terê tî da nî kûê gïi na kugbë. Âmbénî aleke tî âla na pörö tî kékë. Fenêtere ngâ ayeke daä äpe. Yângâ tî da nî ayeke kêtê. Na yâ tî da nî, gbogbo, wala mbätä, wala sembë ayeke daä äpe.

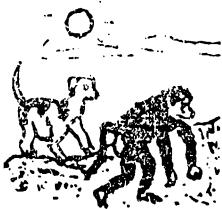
Na sïngö tî mbïi na yâ tî gbâtä sô, mbïi wara gïi mbénî mbäkôro kôli na âkêtê môlengê ûse. Na pekônî sô mbénî môlengê adëköngö: "Wahû, wahû, o, o, o....!" Mbïi bâa âwâlî, âmôlengê na âkôli, âla sïgigî na yâ tî gbakô ôko na ôko. Âla kûê alüti tî bâa ë töngana na finî yê. Âla yeke bâa yâ tî lê tî mbïi äpe. Âla zûku gïi li tî âla, mo bâa mo tene kamënë sî asâra âla. Na pïkängö lisoro na âla mbïi bâa âla yeke âzo tî nzönî bê mîngi. Ngâ na bängö fängö kükü tî li tî âla, mbïi tene na bê tî mbïi: "Âbaminga ayeke âzo tî ndarä bîanî."

Fadësô mbïi hînga âbaminga ayeke töngana tanga tî âzo kûê, me gïi kodë tî dütïngö tî âla laâ ayeke ndê kêtê.

Siiönî Mängö Terê

KANAGO Adoum

Lâ nî sô Mbo na Bäkoyä angbâ tî fono töngana âit  , âla y   ter   m  ngi. Âla tamb  la ôko. Âla te k  be ôko. Na lâ nî sô ng  , âla g   k  l   awe. Âla gb   li t   âla mb  n   lâ t   gue k  gar   t   âmb  n   maseka na mb  n   k  d  r   yong  ro. Na pek   t   m  ng   ter   t   âla, âla l  nd   mb  n   lâ s   âla gue.

Na ndo sô k  , âla wara âmaseka n  . Lâ n  , s  w   t   âmaseka sô ayeke na k  t   ng   t   wara âmaseka-k  l   n   ng  . Na ngoi sô s  w   n   angb   t   gi l  g   t   k  be na âla, Mbo atene na it   t   lo B  koy  : "T  ngana    yeke te k  be, z  a t   bi bi   yong  ro."

B  koy   ay  da. B  koy   ng   atene na Mbo: "T  ngana    l  ng  , mo s  ra w   na nd  z   äpe, t  l   fad   âk  gar   t   mb   ab  a k   sô ayeke na ngbond   t   mb  i."

Na pek  n   sô âla m   ter   k  u  e awe, ngoi t   t  ng   k  be n   ag  . B  koy   am   bi  , lo bi na g  g   ndur   na ndo sô âk  gar   t   âia ayeke te k  be da  . Mbo al  nd  , lo huru, s   lo gb   bi   n   k  , na l   t   âk  gar   n  . Zo k  u  e ab  a lo, âla he lo na ng   âla tene: "Nz  n   k  be ayeke da  , t  ngana nye s   mo kp   na pek   t   bi  ?" Kam  n   agb   Mbo s   lo k  ri na da b  ak  .

T  ngana ngoi t   l  ng   ag   awe, zo k  u  e al  ng  , me Mbo al  ng   äpe. Mbo aleke w   na nd  z  . S   mb  n   k  gar   t   âla ôko ay   t   s  ig  i, lo b  a ngbond   t   B  koy  , lo he ng  , lo z  ingo âzo k  u  e s   âla b  a. S  w   n   ab  a t  ngas   s   âla k  u   atene: "Zo ôko na p  p   t   âla a  ngbi t   m   w  l   ge äpe."

G   na nd  p  r  r   n   âla u  se k  u  e akp  , s   âla gue na kam  n   e na l   t   âla.

B  a nd  n   la   âmb  n   zo ayeke k  ri na si  n   t  t   si  n   s   âmb   t   âla as  ra na âla. T  ngas   âit  , h  nge na t  mb  -l  ng   t   âla na âmb   t   âla t   si  n   b  .

Kôzo Wärängö Terê Na Kôgarâ

KRAMPEL Vincent

Mbï yeke ândö na dambëtî tî Bambari. Na mbénî ndäpêrê, na güéngö tî mbï na dambëtî, mbï tîngbi na mbénî pendere maseka-wâli sô ngû tî lo ahön balëôko na meambe äpe. Lo vûko pendere töngana ngûnzapâ tî ndäpêrê. Pëmbë tî lo avuru târêê töngana tukâ. Küä tî mabôko na tî gerê tî lo ayeke mîngi töngana küä tî terê tî makongö. Ngbondâ na terê tî lo kûê ayîngi na tämbü längö nî. Gï sô mbï bâa lo, terê tî mbï kûê adë. Mbï yê tî hön, mbï hön gbä. Bê tî mbï afâ gbuuuu. Mbï ïri lo sï mbï tene tënë tî müngö-terê tî ë na lo. Me na tënë kûê sô mbï yeke tene na lo, yângâ tî mbï adö mîngi na mbeto. Lo hûnda kusâla tî mbï. Sï mbï tene mbï yeke wamändängö-mbëtî. Mbï hûnda lo tî bâa töngana lêgë ayeke daä tîtene mbï gue na yângâda tî lo. Lo ke ngbanga tî sô babâ tî lo ayeke siönî mîngi. Lo tene töngana mbï gue kâ, fadë lo yeke pîka mbï.

yê nye?" Mbï tene na lo: "Mbï yê Natha."

Lo bâa mbï ngbiii, lo zî yângâ äpe. Ngbanga tî kängängö bê tî mbï na yëngö sô mbï yê na Natha, babâ nî ayêda sï mbï mù mólengê tî lo.

Na lâkûi nî, mbï gue na yângâda tî lo sï lêgëôko töngana tî sô lo tene, lê tî babâ nî abe na ngonzo. Lo sûku na mbï. Lo zonga mbï. Lo yê tî fâ mbï na likongô. Lo gä taâ bämära. Mbï kpë mbï kîri na ködörö.

Längö ûse na pekônî, mbï kîri mbï gue. Babâ nî akîri atumba mbï na likongô. Tî otâ nî, babâ nî aîri mbï atene: "Mo

Ndâ tî Ngû

TAOSSOUMA Ruth

Na tângo tî giriri, ngû ayeke na ndö tî sêse äpe. Töngana nzara tî nyöngö ngû asâra âzo, âla nyön gï mënë tî nyama. Âmbénî zo ague tî âla na yâ tî gbakô, sï âla mû ngû tî pérë sï âla nyön nî.

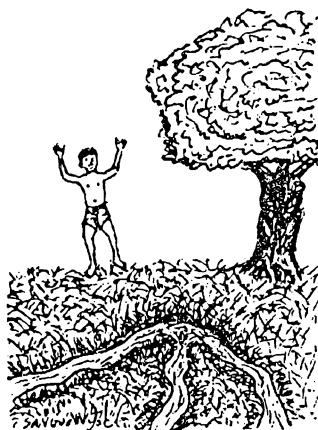
Mbénî lâ, mbénî maseka-kôlî, îrî tî lo Tumba, lo gue na yâ tî gbakô yongôro tî mû ngû tî pérë. Lo tambûla ngbiii. Nzara ahön ndö tî lo. Lo te âlê tî kékë na gündâ tî kékë, na lo nyön ângû tî pérë sô lo bûngbi nî.

Asï na békombïte, lo sï na ndö tî mbénî lando. Na ndö tî lando nî, mbénî kötä kékë ôko ayeke daä. Mbénî mbäkôro na mbo tî lo adutï na terê tî kékë nî. Tarä nî ayeke sâra sakpä. Mbénî kötä dû tî ngû ayeke na terê tî lo. Yângâ nî akânga. Töngana nzara tî ngû asâra mbäkôro sô, lo tö ngû na yâ tî dû nî sï lo nyön. Tumba ahônde terê tî lo, sï lo bâa tarä nî. Nzara tî ngû asâra Tumba mîngi. Lo yê tî gue tî hûnda tarä nî, me mbeto agbû lo mîngi.

Lo kü, tarä nî ahön, sï lo gue lo zî yângâ tî dû tî ngû nî sï lo nyön. Töngana lo yê tî kânga yângâ nî, ake tî kânga. Sï ngû asigigi kîrikiri, asua na yâ tî gbakô, alî na yâ tî dû kûê, na âkodörö ndê ndê. Tumba akîri na kodörö, bê tî lo anzere, ngbanga tî sô lo na âzo tî kodörö kûê awara ngû.

Ndâ nî laâ ngû amû ndö tî sêse kûê.

Âwâli

Philippe MODOMPTE

Ândö na Afrîka mobimba, mbîrîmbîrî na Bêafrîka, âkötarä ayê tîtene âwâli ague na dambëti äpe nganga tî sô âla tene âwâli ayeke ngangü äpe, ngâ âla yeke na ndarä äpe. Andâa âla yeke na ndarä lêgëôko töngana âkôli wala ahön âmbénî kôli. Na tângo sô mbï gue na dambëti, ë manda yê na âwâli lêgëôko, me mbï bâa âwâli amanda yê nzönî mîngi töngana âkôli. Mbénî tâapandë nî ayeke sô:

Na kîringö tî mbï na Bangui mbénî lâ, mbï bâa mbénî turûgu na lêgë, lo hûru pölölö. Kutukutu nî alüti. Mbï dênge lê tî mbï - hä! Lê tî mbï asigigï na yâ tî pörö nî kûê. Sô Wâli-turûgu!

Tënengö tënë tî lo
ayeke gï na kürü gô.
Lo sûku, bâa mo tene
dâlê sô asâra ngondo
na gbe lê tî kolîngó.
Âkâmba tî ndö tî lê tî
lo akpa bîanî kâmba tî
pîkängö zo tî âbôï-
tukîa giriri. Terê tî
wagbötöngö kutukutu
sô adö töngana mbä-
kôro sô atara tî tam-
bûla. Na ndembë sô,
mbï tene: "Hum! Âwâli
alîngbi na âkôli fadësô
awe. Ngâ na mbâgë,
âwâli mîngi fadësô
asâra kua lêgëôko töngana âkôli: kua tî biröö, kua tî yäkä,
kpëngö na kutukutu na âmbénî yê ndê ndê.

Tî mbï, mbï bâa âkötarä sô asâra gï siönî bê sêngê sêngê tî
zia âwâli na yâ tî pâsi tî dûnîa.

Wâli tî Mbï

Oh! Wâli tî mbï,
bê tî mbï ayeké na ngâ tî bâa mo.
Na yâ tî âlängö sô kûê mbï sâra na Bossangoa,
bê tî mbï ayeké na ndö tî mo.
Lâkûê na ndäpêrêrê,
Mbï yeke dabë tî mbï na ayé sô kûê mo yeke sâra na mbï.
Sï mbï toto, mbï toto mo mîngi.

Oh! wâli,
Mawa tî mo asâra mbï
tënë tî sô mbï zia âkusâla tî sëwâ kûê na mabôko tî mo.
Mbï gônda mo tënë tî ngangü sô
mo sâra tî bata na sëwâ nî.
Oh! wâli tî mbï, sô mbï yê mo mîngi...
Bê tî mbï adö na ngâ tî wara mo lâsô.

Oh! wâli tî bê tî mbï,
mbï gä awe
fadë ë kângbi âkusâla tî ë
töngana tî kôzonî.
Mbï gônda mo.

(DIMANCHE Boniface, KANAGO Adoum,
MOZANENA Gaspard, NGAÏDEMONA Philippe)

Ganzâ tî Ködörö

NAMZOURE Boniface

Giriri, töngana âkötarä ayê tî fâ ganzâ na yâ tî ködörö, âla bûngbi âmaseka sô ngû tî âla alöndö na baléôko tî sï na baléûse. Âla gue na ngonda na terê tî mbénî ngû têtî nze otâ, na burü sô kusâla tî yækä ahûnzi. Töngasô âla wara lêgë tî fa ayê tî gîgî na âmaseka sô töngana fängö susu, nyama, gbötöngö wôtoro, lêgë tî nzoni dutî, alîngbi na särängö yê na hîngängö ndo tî zo ôko ôko.

Na yâ tî ködörö nî, mbêni maseka kôli ayeke sô iři tî lo Jacques, kusâla tî lo gî nyöngö sämba, tënë tî yângâ tî lo gî siönî na terê tî âkötä zo, lo mä yângâ tî babâ na mamâ tî lo äpe. Töngana âla sûku na lo tënë tî kusâla, lo zonga âla, lo yê tî pîka âla na gobo. Âzo tî ködöro ayeke na mbeto tî lo tënë tî sô lo yeke kötä Kötä, yongôro yongôro, lo sâra ngonzo hîo mîngi, li tî lo ayeke daä äpe, sî âkötä zo akü tî wara lo na ngoi tî ganzâ.

Na yâ tî ngonda kâ, âkötä zo abûngbi âmaseka kûê, Jacques ayeke na pöpö tî âla. Kôzonî titene atö ndâ tî fängö ganzâ, mbêni kötä zo amû zaza apîka âmaseka kûê tî zî mbeto na bê tî âla, me pîka tî Jacques ahön tî âmbâ tî lo kûê tënë tî sô âla bata lo na bê. Töngana âla sâra da tî längö awe, afâ âla na ganzâ. Na yâ tî ngonda âla yê Jacques agä nzönî bîanî. Âla pîka lo mîngi. Âla mû na lo gî âkötä kusâla. Lo wôko na pâsi. Ayeke gî töngasô sî Jacques agä nzönî.

Âla manda yê mîngi: lîgë tî nzönî duti, särängö kôgarâ tî wâli, kpëngö âkötä zo na nzönî yângâ. Na pekônî nze otâ ahûnzi awe, âganzâ asîgigi tî kîri na ködörö. Âla sukûla terê tî âla na ngû nzönî, âla leke terê tî âla na mafûta tî kârâkô wala tî sindi, terê tî âla azä mîngi. Na ngoi sô ngo atoto, âzo akü tî bâa dödö tî âganzâ. Âla yê tî bâa, Jacques amû li tî dödö alîngbi na tî sô âla fa na lo na yâ tî ngonda. Bê tî âzo kûê na kötä ngîâ, âla gônda lo mîngi. Âla tene lo gä ndê bîanî. Gi töngasô âzo tî ködörö, kôli, wâli na mîlengê agä ndurü na lo, asâra ngîâ na lo.

Ngbanga tî Nye Kadâ Ayîngi Li tî Lo

SANFAMY Michel

Na sêse tî Béafrîka kûê, kadâ na mbo ayeke daä. Âla yê terê tî âla töngana âîtä. Lâkûê, kadâ ayeke îri mbo na da tî lo tî te kôbe na lo. Me mbo ayeke îri kadâ lâ ôko äpe sî bê tî kadâ agi lo, lo tene na mbo:

"Îtä tî mbï, lâkûê mo yeke te kôbe na da tî mbï, me lâ ôko mo îri mbï na ndo tî mo äpe ngbanga tî nye??"

Mbo atene na kadâ: "Îtä tî mbï, lâkûê mbï yeke gue na ngonda na zo tî bätängö mbï. Mbï yeke tumba ânyama, sî mbï yeke fâ nî na lo. Töngana wâli tî lo atô kôbe awe, lo yeke mû na mbï gï âbiö nî. Nî laâ sî mbï lîngbi tî îri mo tî te kôbe na ndo tî mbï äpe sô. Töngana mo dëkîte, gä mo dutï na li tî da tî ë, fadë mo yeke bâa na lê tî mo."

Kadâ asâra töngana tî sô mbo atene na lo. Wa tî mbo agä tî te kôbe. Mbo agä ndurü na terê tî lo, me wa tî lo adö lo na gerê tî lo, lo tumba lo yongôro, lo bi na lo gï âbiö nî. Mbo amû lê tî lo na ndüzü, lo bâa kadâ sô ngâ ayeke bâa yê sô kûê na lê tî lo.

Na pekô nî, kadâ atene: "Taâtënë, îtä tî mbï, tënë tî mo ayeke na lègë nî," sî kadâ ayeke yîngi li tî lo na pekô tî tënë sô.

Ndânî laâ sî kadâ ayeke yîngi li tî lo lâkûê na terê tî kékë sô lo yeke kö na terê nî sô.

Doli, Mosoro tî Kôdörö

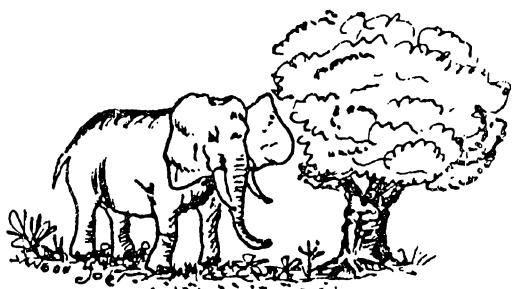
DIMANCHE Boniface

Kôzo doli sô mbï bâa, ayeke na lâ nî sô mbï yeke na ngû mbârâmbâra. Lâ nî na ndäpêrê, babâ aîri mbï, lo tene: "Boniface, gä ë gue na yækä!"

Ë fâ ngû ûse. Ndurü na mbénî gbakô, babâ alüti, asâra mabôko tî lo, sî mbï lütî. Lo tenè: "Na terê tî kôtä kékë sô mo bâa nye?"

Mbï tene: "Sô kôtä da tî âkange."

Babâ ayîngi li tî lo, lo tene: "Doli laâ!"

Bê tî mbï afâ kpû, sî terê tî mbï adö na mbeto ngbangâ tî siönî sango tî doli sô mbï mä kôzo. Gerê tî lo ôko alîngbi na könöngö tî terê tî kôtä kôlî. Ndurü dambâ tî lo akpa tî lekpa. Küä tî terê tî lo akono töngana kêtê mabôko tî zo. Lo kono mîngi, me lo yâpu na löndöngö nî. Lo kpë ngâ

lörö mîngi. Pëmbë tî lo akono ahön tî ânyama kûê. Hôn tî lo asâra kua töngana pëmbë na mabôko tî zo.

Babâ atene: "Âdoli abuba kékë na yækä mîngi. Doli ayeke ngangû nyama. Töngana lo wara zo tî ngombe, lo fâ lo. Âzo ayê tî fâ âdoli mîngi ndâli tî nginza. Asâra pëmbë tî âla, na küä tî terê tî âla na âyê tî pendere. Me gövörömä tî kôdörö tî ë ake fängö doli ngbangâ tî sô âdoli ayeke kôtä mosoro tî kôdörö. Âla ngbâ na finî mîngi äpe. Âmbunzû afûta nginza mîngi tî bâa âla. Ngâ, töngana âdoli ahûnzi kûê, âtarä tî ë ayeke bâa âdoli mbénî äpe. Töngasô, zo sô afâ doli na lêgë tî ndiâ äpe asâra kânga."

Wärängö Tënë Ayo Äpe

DAGNAN Christian

Ahûnda na è mbêñî lâ na ndo tî kua tî è tî soro âyângâ tî ködörö ôko ôko tî Bêafrikâ sii è sû mbëti na ndö nî. Töngasô mbïi soro tî mbïi yângâ tî mbïmû.

Mbêñî mbâ tî mbïi atene na mbïi atene nî hînga mbêñî wâlii sô ayeke längö na terê tî da tî nî, sô marä tî lo ayeke mbïmû.

Mbïi tene na lo, lo gue lo hûnda wâlii sô, töngana lo yêda fadë mbïi yeke gue tîtene mbïi na lo, è sâra kua na ndö tî yângâ tî ködörö tî lo. Lo tokua yângâ na mbïi, lo tene nî yêda.

Na tângo sô mbïi gue mbïi wara lo tîtene è sâra kôzo kua nî, lo tene na mbïi mbêñî kôya tî nî ayeke daä. Töngana âmbêñî yê ayeke sô nî lîngbi tî hînga äpe, fadë mbïi na kôya tî nî sô è lîngbi tî bâa nî. Mbïi yêda. È tö ndâ tî sâra kua nî. Kua nî sô ayeke tîtene lo fa na mbïi na yângâ tî mbïmû âyê sô mbïi yeke hûnda na lo na yângâ tî sängö wala na farânzi. È sâra kua nî fânî ûse, tënë ayeke daä äpe.

Mbêñî lâ, mbïi sii na ngbonga tî kua tî è nî. Mbïi bâa mbêñî kôlii na ndö tî mbätä na yângâda nî. Wâlii sô mbïi na lo è yeke sâra kua ka sô adutï gi kpô na terê tî kôlii nî. Mbïi hûnda terê tî mbïi mbïi tene: "Nye laâ apasêe nye?"

Mbïi bara âla. Wâlii nî atokua mbêñî môlengê tî lo tîtene lo sîgigî na mbïi ngendë. Gi na tângo sô mbïi yeke zîa ngbondâ tî mbïi nâ sêse, kôlii nî ahûnda mbïi lo tene: "Mo lâa sii mbïi yeke mä tënë tî mo ka sô?"

Mbïi zî yângâ äpe ngbanga tî sô mbïi hînga li tî mbïi na tënë sô lo hûnda na mbïi sô äpe. Lo kîri lo tene: "Mbïi yeke mä atene na tângo sô mbïi yeke na yângâda äpe, mbêñî kôlii ayeke gä lâkûê, ayeke dutï na wâlii tî mbïi. Lâsô mbïi gbû âla daä awe. Mbïi hûnda na mo tîtene mo löndö na yângâda tî mbïi, mo hön hîo!"

Mbïi hûnda lo mbïi tene, wâlii tî lo asâra tënë tî mbïi na lo äpe? Mbïi yeke na yângâda tî âla ngbanga tî sô ndo tî kua tî mbïi

laâ sî ahûnda mbï tî sâra kua na ndö tî mbïmû, yângâ tî ködörö tî wâli tî lo. Ndâ nî laâ mbï gä mbï yeke sâra kua na wâli tî lo sô. Lo kîri lo tene: "Mbï tene na mo mbï tene, mbï hîngâ âyê sô kûê âla yeke sâra, sî âla tene mvene atene âla yeke sâra kua tî letää sô. Kôzonî, wâli tî mbï laâ sî ayeke ôko mbïmû tî yâ tî Bangui sô? Mbêni mbïmû ndê ayeke daä äpe? Mo hön na nî ka na âtënë tî bûbä tî mo sô. Mbï yê tî bâa mo ge mbêni äpe."

Wâli nî abâa töngasô, lo sâra ngonzo ngangü mîngi. Lo tene na mbï tîtene mbï dö bê tî mbï äpe. Mbï dutî. Sî lo tene na kôli tî lo: "Mo zo sô mo yeke zo tî hîngängö ndo laâ sî mo sâra tënë tî bûbä töngasô? Kôzonî kûê, töngana mbï yê tî wara ndeko, mbï yeke bûbä tîtene mbï gä na kôli nî ge na yângâda ge? Mo yeke sâra tënë töngana zo sô ahînga ndo äpe ngbanga tî nye? Bâa yê tî kamënë sô mo yeke sâra töngasô."

Kôli nî akîri tënë na wâli tî lo, atene: "Mbï yeke kîri na ndö tî tënë tî mbï mbêni äpe. Töngana kôli tî mo nî sô atene nî gä tî sâra kua sô ahön fadë fadë sô äpe!!!"

Azo mîngi abûngbi na terê tî papa nî. Sî âmbêni zo atene na wâli sô atene, nzônî lo zîa lîgë tî papa na kôli nî. Sô ayeke babâ tî âmôlengê tî lo laâ. Lo papa na lo na gîgî äpe.

Wâli nî akâi kpô. Lo hûnda na mîlengê tî lo tîtene lo gue lo fa da tî kôya tî lo na mbï, töngasô fadë mbï na kôya tî lo nî ë sâra tanga tî kua nî. Ayeke ngâ töngasô sî, mbï löndö, mbï mû pekô tî mîlengê sô sî ë gue, ë bâa kôya tî wâli sô. Na pekônî bîanî, gî mbï na kôli sô sî ë yeke sâra kua na ndö tî yângâ tî mbïmû.

Tî sâra kua tî mbëti, wala tî mbêni yê ngâ ndê na wâli tî kôli, ayeke nzônî töngana âla otâ kûê adutî daä, ngâ mo na kôli tî wâli nî amä terê sî. Töngasô äpe, yê sô awara mbï sô alîngbi ngâ tî wara mo.

Tî Tiri na Zeme Ayeke Siönî Yê Mîngi

NGAIDEMONA Philippe

Na yâ tî mbêni ködörö sô ïri nî Bogue mbêni yongôro kôli ayeke daä, sô ïri tî lo Bale. Nyama tî terê tî lo akono äpe. Na mbêni lâyenga lo gue tî nyön sämba na Boya, kêtê ködörö sô ayeke ndurü na Bogue. Na kïringö tî lo, lo tîngbi na mbêni mîlengê kôli sô angbâ tî manda mbëti, lo yeke na da omënë. Lo yeke tî lo gï ndurü zo. Kôli tî nyöngö sämba nî atene na lo, atene; "Mo sô mo yeke mû âitâ tî mo lâkûê sî âla bûngbi na ndö tî itä tî mbï tî pîka lo sô laâ mbï wara mo sô äpe?"

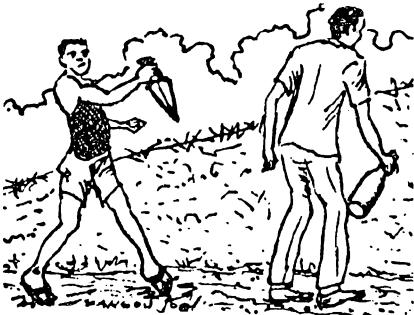
Ndurü kôli nî atene na lo: "Mo yê tî sâra nye na mbï?"

Tënë nî angbâ na yângâ tî lo töngasô, yongôro kôli sô azîa na mê tî lo bâah! Lo tî na sêse, lo yê tî wo, lo wo gbä. Yâ tî lê tî lo kûê abe. Sî Bale atene na lo, atene: "Alîngbi na mo lâsô awe." Na pekônî lo zîa lo na sêse na ndo sô, sî lo mû lîgë tî kîri na ködörö.

Kêtê na pekônî, töngana ndurü kôli sô awara ngangü, lo lîndö, lo dabë tî lo na zeme sô ayeke fadë na terê tî lo. Lo tene na bê tî lo: "Bübä ayeke sâra kôli töngasô äpe. Lâsô mbï yeke fa na lo, sô mbï ngâ mbï yeke kôli!"

Lo gbôto zeme nî na yâ tî pörö nî na gîgî, lo tö ndâ tî tumba pekô tî zo tî nyöngö sämba sô. Lo hara lo yeke yeke sî... **shûût!** Lo kpo lo na mbâgë tî pekô, sî lo kpë lo lî ngonda.

Atâa sô kä sô lo wara ayeke kôtä kä, yongôro kôli sô asâra ngangü sî lo sî na ködörö. Gï sô âitâ tî lo abâa lo töngasô, li tî âla akpë. Bale atene na âitâ tî lo: "Ndurü maseka-kôli sô laâ akpo mbï na zeme, lo kpë lo lî ngonda awe." Âitâ tî lo agi lo gbä, sî âla kîri na da.

Na sïngö tî mbï, mbï bâa Bale mbeto agbû mbï. Terê tî lo kûê gï mënë. Lo kpa taâ ngäsa sô afâ gô tî lo. Mbï mû mabôko na âitâ tî lo, ë leke kékë, ë zïa lo na ndö nî, sï ë gue na lo na danganga sô ayo kïlômêtëre baléôko na okü.

Na pekônî, âzo awara ndurü kôli sô, sï âla gbû lo, âla gue na lo na da tî kânga. Na ndembë sô, lo yeke kù títene afâ ngbanga na li tî lo. Ayeke nzönî lo hînga kpöngö zo na zeme ayeke siönî yê.

Sämba

Mbï yeke nyön ka mo lâkûê.
Töngana mbï nyön mo,
mbï girisa âpâsi tî dûnïa tî lâ ôko ôko.
Mo yeke kötä yê mîngi na yâ tî dûnïa tî mbï.

Siönî nî gï sô, fadësô âsëwä tî mbï kûê ayeke gï na mawa.

Âmôlengê ayeke wara kôbe tî têngö nî mbénî äpe.
Âla yeke fono Kîrikiri na yângâda tî âzo.
Wâli tî mbï ake mbï ngbanga tî mo,
lo tene mo laâ mo gä fadësô kôzo wâli tî mbï.

Da tî li tî mbï abuba ndâli tî mo;
Bongö asûru kûê na terê tî mbï
na tî âsëwä tî mbï.
Dûnïa tî mbï abuba ndâli tî mo.
Nzapä laâ asâra mbï;
Mo löndö tî mo na ndo wa?

Ôoo, sämba!
Yê tî bübängö âsëwä na gîgî tî âzo.

(BANAMBOY C., DAGNAN C., KRAMEL V., RENEMANDJI F.)

Tere na Kundâ

BOUNA-KABA

Mbêni lâ, Tere na Kundâ ayê tî gue tî bâa dû sô âla leke tî gbû na ânyama. Tere ayeke zo sô ayeke na ndarä ngâ na mayële mîngi. Lo tene na Kundâ: "Zo ôko ôko amû lîgë tî lo. Zo sô asï kôzo, lo mû nyama ahön mbâ tî lo."

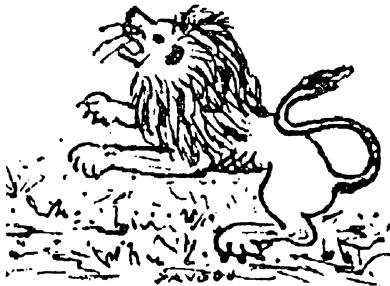

Kundâ ayêda ngbanga tî sô lo yê tî mû ndurü lîgë. Lo tî na lîgë tî gue. Atâa sô kundâ atambûla na ngangü tî lo kûê sô, mo bâa mo tene kolîngo laâ ayeke tambûla. Lo yeke hara gi hûkrû hükrû.

Tere amû tî lo kötä lörö, lo fâ yâ tî ngonda. Lo sî kôzo tî Kundâ. Töngana lo sî kâ, lo wara Bämarä. Bämarä nî atene na lo: "Asâra längö ûse, mbï te kôbe äpe. Mbï lîngbi tî zia mo äpe."

Tere atene na lo: "Bämarä, mo yeke gbiä, mo lîngbi tî te kôbe na zëndë äpe. Zia mbï sukûla ngû sî mo te mbï."

Bämarä atene na lo: "Ë gue mo sukûla ngû hîo bübä zo!"

Âla gue na yângâ tî ngû sî Tere atö ndâ tî zî bongö. Na tângo sô Bämarä angbâ tî bâa ndo na mbêni ndo sô yê atoto daä, Tere agä akpë. Na ndembë sô Bämarä angbâ tî tumba lo, Kundâ sô ayeke hara härängö sô asï na dû nî sî lo mû ânyama nî kûê.

Ndânî atene: "Mo zia bê tî sâra siönî na mbâ tî mo äpe ngbanga tî yê sô mo yê tî sâra na lo alîngbi tî gä na kpälë na terê tî mo-mvenî. Mbêni mato tî ködörö atene:

"Döngö terê ayô biö."

Ndânî nye âmakâko alängö na yâ tî kékë

MAGBA Dieudonné

Mbêni lâ, makâko aîri môlengê tî lo sî atene na lo: "Bî na lâ bämärä agi sëwâ tî ë tî fâ ë. Kêkerêke, mo gue na kôya tî mbï ze, mo tene na lo, sî fadë lo bata ë na yâ tî ângangü yê sô, me hânge na kïringö tënë tî lo, fadë mo mä gï kôzo tënë. Mo mä mbï nzonî?" Môlengê nî ayêda.

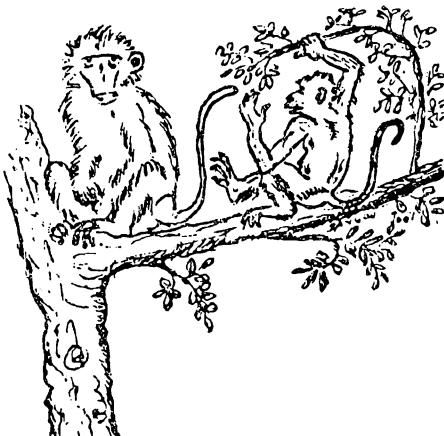
Na ndäpêrêre, lo gue na da tî ze sô angbâ tî längö. Sô ze amä gô tî lo, lo hûnda lo, ndânî nye sî lo gä na kötä ndäpêrêre töngasô. Môlengê nî atene na lo: "Babâ ato mbï na mo lo tene, lo yê tî gä tî sâra ködörö na terê tî mo, ngbanga tî sô âkötä nyama ayê tî fâ lo na âsëwâ tî lo kûe."

Ze adutî kpô, lo he ngîâ kêtê sî lo tene na môlengê nî: "Töngana amû kôbe na zo tîtene lo te, fadë lo ke? Tene na kôya tî mbï lo gä ë sâra ködörö."

Sô môlengê nî akîri, babâ tî lo ayeke kû lo, sî lo hûnda lo na tënë sô lo mä kâ. Môlengê nî atene na lo: "Kôya tî mo atene töngana amû kôbe na zo tîtene lo te, fadë lo ke? Mo gä, ë sâra ködörö."

Makâko asungba na ngîâ, lo tî na sêse sî lo tene na môlengê tî lo: "Mo mä ndâ tî tënë sô! Ë laâ sî ë yeke kôbe tî lo tîtene lo te!" Töngana môlengê amä yângâ tî babâ tî lo, fadë lo lîngbi tî bâa gîgî tî lo ague yongôro.

Makâko amû môlengê tî lo, sî âla huru na yâ tî âkékë. Âla hë kötä ngîâ. Ndânî laâ sî makâko ayê kékë mîngi.

Mbai tî Mbo, Ngäsa na Gbongô

BANAMBOY Claudine

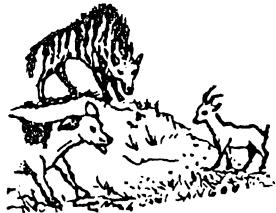
Mbo na ngäsa ayeke âit  t  fono. Mb n  l , mbo na ngäsa ay  t  gue t  i i ng . Na l g ,  la wara gbong . Lo h nda  la, lo tene: " la gue na ndo wa?" S   la tene,  la gue t  i i ng . Lo h nda t  gue na  la, s   la y da. T ngana  la s  na ng  awe,  la k nga ng  n , na  la t  nd  t  i i n .  la i i ngb ii, ngang  t   la k u  ah n zi.

Na pek n , ng sa at  nd  t  h  b â, lo tene: "Mb  i i ng  n  gb , mb  i i ng  n  gb . Mb  gue t  mb  awe, mb  gue t  mb  awe!"

Gbong  am  t ngas , lo ng  k u  lo t  nd  t  h  b â, lo tene: "Mb  i i ng  n  gb , mb  i i ng  n  gb . Mb  wara k sa awe, mb  wara k sa awe!"

Mbo ahí t  lo b â n  atene: "Zo k u  na kod  t  lo, zo k u  na kod  t  lo!"

Mbo ab a y  n  ag  ngang  m ngi, lo y  t  s  ng sa na k u , s  lo tene na ng sa: "Mo kp  h o na k d r , mo g  na mb  w !" Ng sa am  l g  ah n . Me lo wara  pendere kugb  na l g  s  lo l t  t  te n .

K t  na pek n , mbo atene na gbong : "It , mb  gue t  i i ng sa s . T ngana nye s  lo g   pe s ?" Mbo akp  l r  na pek  t  ng sa. Lo kp  ngb ii, lo wara ng sa s  angb  t  te kugb  na l g . Lo tene na ng sa: "It , mb  y  t  s  mo na k u , me mo ngb  ge t  te kugb ? Mb  h n  t  mb  awe." S  k u , pendere kugb  angb  t  h nda ng sa. Gbong  ab a atene  la h n  awe. Lo tumba pek  t   la, s  lo wara ng sa s  angb  t  te kugb . Lo gb  lo, s  lo te lo. Pendere t  kugb  ah nda ng sa, lo wara k u .

T  mbo, lo ngb  na k d r . T ngana lo b a  gbong , lo d k ng  na nd  t  lo, s   ng sa ayeke d  na mbeto.

Lêgë tî Gingö Nyama na Kôdörö tî Âbanda

PELEKAFIA Julien

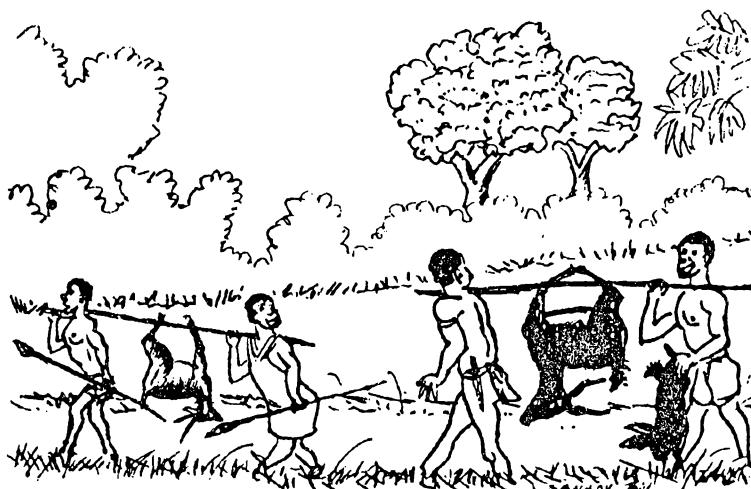
Mbêni lâ âzo tî kôdörö amä terê tî âla tî gue tî fâ ânyama tî ngonda. Na ndapêrê, kapïta tî kôdörö apïka lïngä tî ïri âzo. Âkötä kôli na âmaseka nî mîngi awara terê kûê na ndo ôko. Zo ôko ôko amû yê tî bärä tî lo töngana likongô, bozö tî kokora, nzenze, kêtê zembe, ngâ na gbânda. Âla yô âyê sô kûê na ndö tî mabôko tî âla. Âmbêni zo ague na âmbo tî âla. Töngana âla wara terê kûê awe, kapïta amû yângâ na âzo nî tî gue na ngonda. Âla löndö na pekô tî terê âla gue.

Lêgë nî ayo kêtê. Na sïngö tî âla na ndo nî kâ, kapïta afa ndo sô âla yeke bi âgbânda tî âla nî daä. Âla zîa âkûngbâ tî âla kûê na sêse. Âmbêni kôli aleke lêgë tî bïngö na gbânda nî. Âla zî yâ tî âgbânda nî, âla bi nî na yângâ tî terê na ndâ tî lêgë sô ngbiii ahûnzi kûê. Na pekônî âmbêni ngangü kôli na âmbo tî âla alî na yâ tî ngonda na mbâgë sô abâa ndo na âgbânda nî. Âla kânga âmbêni yê na gbe tî yâ tî âmbo nî. Töngana âmbo nî akpë lörö âyê nî atoto ngangü, amû mbeto na ânyama tî ngonda. Töngasô âzo na âmbo nî atumba ânyama tî gue na mbâgë sô âgbânda nî ayeke daä.

Âkôli sô adëkongö, apîka pêrë na kékë sî ânyama nî akpë. Na kpëngö tî âla, ânyama nî atî na yâ tî gbânda nî. Âzo sô ayeke ndurü na gbânda apîka li tî ânyama na ndurü kékë, âla kûi. Âla fâ âmbêni nyama nî na likongô, afâ âmbêni na kokora. Töngana âla wara nyama na ndo sô äpe, âla kânga âgbânda nî, âla gue na mbêni ndo. Âla sâra töngana tî kôzonî.

Asî na lâkûi awe, âla bûngbi ânyama nî kûê na ndo ôko. Fadësô âla kângbi yâ nî na lègë tî ndiâ nî. Âzo sô ague na mbo, nyama tî âla ayeke ndê. Âzo tî gbânda ngâ, tî âla ayeke ndê. Âzo sô atumba ânyama na yâ tî pêrë na âla sô alütî na pekô tî gbânda, nyama tî âla ayeke ndê. Âla kângbi yê alîngbi na li tî âla kûê. Töngana yê kûê ahûnzi awe, âla löndö tî kîri na ködörö. Âla kîri na ngîna bîna na yângâ tî âla.

Na ködörö âwâlî na âmôlengê adênge mê tî âla. Töngana âla mä dëkongö na bîa tî âzo sô ague na ngonda, terê tî âla anzere. Sô atene âzo afâ ânyama mîngi. Töngana âwâlî nî amä bîa na kîringö tî âkôli tî âla äpe, âla hînga sô âkôli tî âla afâ nyama mîngi äpe.

Lïngä

RENEMANDJI Fidèle

Lïngä ayeke mbêñî marä tî ngo na kôdörö tî âbanda.

Tî wara lïngä, alïngbi âkôlî ague na yâ tî gbakô sî âla soro marä tî kékë sô könöngö nî na kpïngbängö nî alïngbi na barâse ôko. Âla yô nî sî âla gue na nî na mbêñî ndo na gîgî. Âla zîa nî ahôle kêtê sî âla tö ndâ tî leke lïngä nî.

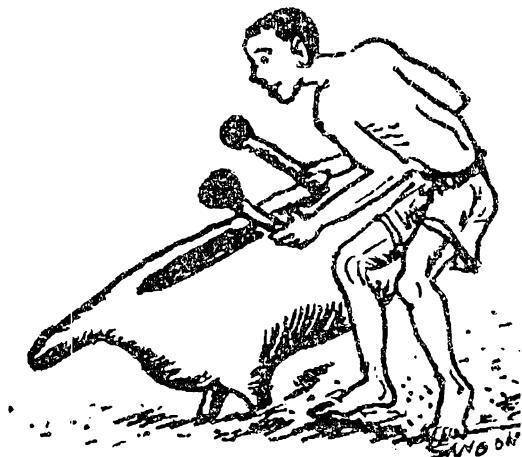
Âkôlî sô akôro mbêñî dû na yâ tî kékë nî na ndembë sô âla leke terê nî awe. Yângâ tî dû nî ayo yöngö me lê nî akono äpe. Âla fâ yângâ tî kékë nî sô mbâgë na mbâgë sî âzo alïngbi tî yô na lïngä nî na ndo sô âla yê. Töngana kötä dû nî ahûnzi awe, âla fâ âmbêñî kêtê kékë ûse. Na yângâ tî kêtê kékë nî ôko, âla kânga mbêñî bängâ daä sî âla pîka na lïngä sô. Bängâ nî alïngbi tî gbânzi bübüngö tî kékë tî lïngä na ndembë sô âla yeke pîka nî. Âzo ayeke pîka ka lïngä tî dödö wala tî iiringö na âzo ténë tî mbêñî bûngbi, wala tî fa na âmbêñî zo ténë tî kûâ tî mbêñî sëwâ na yâ tî kôdörö nî.

Pïkängö lïngä ndâli tî dödö ague lêgëôko na bîâ.

Tî iiringö zo ndâli tî
mbêñî bûngbi apîka
lïngä nî alïngbi na bîâ
äpe. Me tönganö nî
ague hîo ngâ.

Tî tokua sango tî kûâ
wala tî kobêla tî mbêñî
kôlî, apîka nî lêgë otâ.
Töngana zo nî ayeke
wâli, apîka nî lêgë usiö.

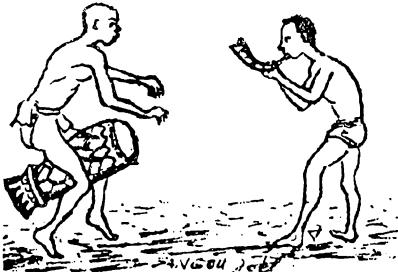
Lïngä ayeke marä tî
ngo sô anînga ahön
ângo kûê, na mbâgë
tönganö nî ague
yongôro mîngi.

Sînga na Lêgë tî Ngo na Didi

SANGOU Joël

Âkärë ayeke marä tî âzo sô ködörö tî âla ayeke na do tî Béafrîka. Ândö giriri, tî tokua âsango wala âmbêni tënë ndê ndê (düngö môlengê, tënë tî kûâ wala tî birä...) na âzo tî ködörö yongôro, âkärë apîka ngo wala âla hûru didi. Me na mbâgë tî âködörö tî tô tî Béafrîka ayeke lîngä.

Kodë tî pîkängö ngo nî na tî hürungö didi, ayeke ndê ndê alîngbi na kpälë ôko ôko. Zo tî pîkängö ngo na tî hürungö didi, alîngbi tî hînga ndarä tî fa tënë ôko ôko na lêgë tî âyê sô ûse sô. Töngana âzo tî ködörö sô ayeke ndurü amä gô tî ngo wala toto tî didi, âla yeke hînga ndâ tî tënë nî. Na âla pîka ngo wala ahûru didi sî âzo tî yongôro ndo amä ngâ.

Na mbâgë, töngana mbêni zo agirisa na yâ tî ngonda, âzo apîka ngo tî gi na lo. Wala töngana makönzi ayê tî tene mbêni tënë na âzo tî ködörö tî lo, kapîta ahûru didi na ndapérê wala na lâkûi sî âzo kûê adutî kpô, âla dênge mê tî mä tënë nî.

Ayeké leke ngo na pörö tî nyama sô akânga nî na ndö tî mbêni kékë sô akôro dû na yâ nî. Tî didi, alîngbi tî mû tî kêtê nyama wala tî kôtä nî sî akôro kêtê dû ûse wala otâ na terê nî.

Fadësô âfinî lêgë tî tokua âsango na yongôro ndo agä mîngi, töngana âkutukutu, âgbâzâbängâ, särängö-mbëti... Töngasô âkärë azîa na agirisa kodë tî tokua sango na lêgë tî ngo wala didi. Mîngi nî apîka ngo gî ndâli tî dödö awe, wala na li tî kûâ wala tî tambûla na molöngö na längö tî matânga.

Finî kugbë asâra tënë

KRAMPEL Vincent

Âzo tî âkêtê ködörö tî Bangassou ayê tî fâ nyama mîngi. Me âla bâa pâsi mîngi na mabôko tî âkötä zo tî gövöröma. Töngasô âla wara mbêni lîgë tî kängö nyama tî âla na hîndëngö nî. Töngana âla löndö na ngonda sî âla kîri na ködörö, âzo ayeke hînga äpe wala âla fâ nyama. Âla zîa nyama nî na yâ tî da. Töngasô âla wü terê tî âla kêtê, na pekônî âla fâ finî kugbë azîa na ndö tî da sô sî nyama nî ayeke daä. Fadësô töngana âzo tî ködörö nî abâa kugbë sô awe, âla gä tî vo nî. Töngana mo gä finî finî na yâ tî ködörö nî sî mo hînga nî äpe, mo lîngbi tî te nyama tî ngonda äpe.

Tënë tî Gbe-Mbîngô

Gaspard MOZANENA

Mbêni lâ îtä tî babâ tî mbï ague na ngonda tî gi nyama. Lo fâ ze na likongô. Lo mû mënë nî, lo kpaka na ndö tî mabôko tî lo tî kôlî sî lo mû lîgë lo kîri na ködörö. Sô lo sî na da, lo bâa âzo ayeke mîngi na terê tî babâ. Lo gä yeke lo duïï na terê tî babâ nî. Lo zîa mabôko tî lo sô mënë ayeke na ndö nî na sêse na gbe tî lê tî îtä tî lo nî. Sô babâ abâa mënë sô awe, lo löndö, lo na âmbêni kpengbä kôlî na terê tî lo sî âla gue na ngonda. Na pekônî âla yô ze nî âla gä na nî na ködörö. Åzo mîngi amä yâ tî tënë sô îtä tî babâ nî afa na lo sô äpe, gïi âla ûse awe. Lâ nî ayeke lâ tî yenga tî Noël sî mbêni büä agä na yâ tî ködörö nî, lo ngâ lo hînga lîgë sô babâ na îtä tî lo asâra tënë na ndö tî ze sô äpe. Töngasô ayeke lîgë tî särängö tënë na gbe-mbîngô tî âgbäyä na kêtê ködörö tî Bossangoa mbîrîmbîrî na Basian-Bea laâ.

*Sô ayeke âkêtê mbai na pöpö tî âmbêni
sô abâa gîgî na nze tî mars, ngû 1992,
töngana âmbêni finî wasüngö-mbëti tî Béafrîka
abûngbi terê tî âla na Bossangoa.*

*Ayeke lânî na lêgë tî Bûngbi tî Sîrîrî tî Amerîka,
(Corps de la Paix des États-Unis d'Amérique)
sô aleke mändängö yê nî,
na lêgë tî SIL sô afa âyê nî,
ngâ na lêgë tî UNICEF sô amû mabôko na lêgë tî pâtâ
sî bûngbi sô atambûla nzoni.*

**Société Internationale de Linguistique
B.P. 1990
Bangui
République Centrafricaine**

**REPUBLIQUE CENTRAFRICAINE
Unité - Dignité - Travail
SECRETARIAT D'ETAT A LA RECHERCHE
SCIENTIFIQUE ET TECHNIQUE**

**Société Internationale de Linguistique
B.P. 1990
Bangui
République Centrafricaine**

**REPUBLIQUE CENTRAFRICAINE
Unité-Dignité-Travail
MINISTÈRE DES ENSEIGNEMENTS
DE LA COORDINATION DES RECHERCHES
ET DE LA TECHNOLOGIE**

